

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Problematyka uchodźców (migrantów) z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej w kampanii parlamentarnej z 2015 roku. Analiza stanowisk

Author: Katarzyna Czornik

Citation style: Czornik Katarzyna. (2017). Problematyka uchodźców (migrantów) z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej w kampanii parlamentarnej z 2015 roku. Analiza stanowisk. W: M. Kolczyński (red.), "Polskie wybory 2014-2015 : kontekst krajowy i międzynarodowy - przebieg rywalizacji - konsekwencje polityczne T. 2" (S. 157-177). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Katarzyna Czornik

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Problematyka uchodźców (migrantów) z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej w kampanii parlamentarnej z 2015 roku Analiza stanowisk

Abstrakt: Problematyka uchodźców (migrantów) z Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu stała się jednym z wiodących tematów w kampanii wyborczej do Parlamentu RP w 2015 roku. Kwestia ta zdominowała inne ważne zagadnienia z zakresu polityki zagranicznej Polski. Stała się, obok stosunku poszczególnych partii do konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, jedną z determinant poparcia lub jego braku dla ugrupowań ubiegających się o mandaty w wyborach. Problematyka ta ze względu na jej wyjątkowe uwypuklenie w środkach masowego przekazu oraz wrażliwość materii (kwestie pomocy humanitarnej i szeroko pojętej tolerancji kulturowej) była o tyle istotna, że stanowiła wygodny argument dla partii o nachyleniu prawicowym, uzasadniający tezę o konieczności wzmocnienia bezpieczeństwa państwa i ochrony tożsamości narodowej polskiego społeczeństwa. Niniejszy artykuł został zatem poświęcony analizie stanowisk poszczególnych komitetów wyborczych w kwestii kryzysu migracyjnego oraz próbie odpowiedzi na pytanie czy (bądź w jakim stopniu) stanowiska zajmowane przez liderów politycznych w kwestii przyjmowania uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki, wpłynęły na wynik wyborów parlamentarnych?

Słowa kluczowe: uchodźca, migracja, Bliski Wschód, Afryka Północna, partia polityczna

Wstęp

Problematyka uchodźców (migrantów) z Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu stała się jednym z wiodących tematów w kampanii wyborczej do Parlamentu RP w 2015 roku. Kwestia ta zdominowała inne ważne zagadnienia z zakresu polityki zagranicznej Polski, stając się, obok stosunku poszczególnych partii do konfliktu na Ukrainie, jedną z determinant poparcia lub jego braku dla ugrupowań ubiegających się o mandaty w wyborach. Problematyka ta, ze względu na jej nagłośnienie w mediach, była o tyle istotna, że stanowiła wygodny argument dla partii o nachyleniu prawicowym, uzasadniający tezę o konieczności wzmocnienia bezpieczeństwa państwa i ochrony tożsamości narodowej polskiego społeczeństwa.

Celem badawczym niniejszego artykułu jest zatem analiza stanowisk poszczególnych komitetów wyborczych w materii kryzysu migracyjnego oraz odpowiedź na pytanie czy, a jeżeli tak, to w jakim stopniu stanowiska zajmowane przez ich liderów w kwestii przyjmowania uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki, wpłynęły na wynik wyborów parlamentarnych?

Uchodźstwo i migracja – aspekty teoretyczne

Rozważając problem uchodźców z Bliskiego Wschodu w kontekście wyborów parlamentarnych w Polsce, koniecznym wydaje się przybliżenie i wyjaśnienie kilku terminów, którymi w trakcie kampanii wyborczej posługiwali się kandydaci, czasem bez większej refleksji. Należy bowiem wskazać na podstawową różnicę pomiędzy uchodźcą, osobą ubiegającą się o status uchodźcy a imigrantem.

Barbara Kowalczyk wskazuje, iż pojęcie „uchodźcy” można rozumieć w dwóch znaczeniach: ogólnym i prawnym. W znaczeniu ogólnym jako uchodźców klasyfikuje się wszystkich niedobrowolnych migrantów, a więc osoby zmuszone przez niezależne od nich okoliczności do opuszczenia swoich miejsc zamieszkania. Oznacza to, że w kwalifikowaniu osoby jako uchodźcy, determinanty zmuszające jednostkę do migracji nie odgrywają roli. Przyczynami opuszczenia miejsca zamieszkania mogą być: konflikty zbrojne, prześladowania czy klęski żywiołowe. Co więcej, w szerokim ujęciu definitywnie nie odróżnia się osób, które opuściły kraj od tak zwanych uchodźców wewnętrznych (osób zmuszonych do opuszczenia miej-

sca dotychczasowego zamieszkania, ale pozostających w granicach własnego kraju)¹.

Z kolei prawne znaczenie terminu „uchodźca” zostało zawężone. Kwestie uchodźców w prawie międzynarodowym publicznym regulują dwa główne dokumenty: *Konwencja dotycząca statusu uchodźców z 28 lipca 1951 r.*, popularnie nazywana *Konwencją Geneeską*, oraz *Protokół dotyczący statusu uchodźców z 31 stycznia 1967 r.*, nazywany *Protokołem Nowojorskim*, który stanowi jej uzupełnienie². Zgodnie ze wskazanymi aktami prawa międzynarodowego (artykuł 1 *Konwencji*) uchodźca to osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych³ przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa. Zgodnie z artykułem 12 (rozdział II) *Konwencji Geneeskiej*, status osobowy każdego uchodźcy określa prawo państwa jego stałego zamieszkiwania, a jeżeli nigdzie stale nie zamieszkuje, prawo państwa, w którym przebywa. Z kolei artykuł 31 *Konwencji* dotyczący uchodźców nielegalnie przebywających w państwie przyjęcia, stanowi, iż umawiające się państwa nie będą nakładały kar za nielegalny wjazd lub pobyt na uchodźców przybywających bezpośrednio z terytorium, na którym ich życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo w rozumieniu artykułu 1, i weszli lub przebywają na ich terytorium bez zezwolenia, pod warunkiem, że zgłoszą się bezzwłocznie do władz i przedstawiają wiarygodne przyczyny swojego nielegalnego wjazdu lub pobytu. Umawiające się Państwa nie będą nakładały na poruszanie się takich uchodźców ograniczeń poza tymi, które są niezbędne. Ograniczenia takie będą stosowane tylko dopóty, dopóki status tych uchodźców w państwie nie zostanie uregulowany lub dopóki nie zostaną przyjęci w innym państwie⁴.

¹ B. KOWALCZYK: *Polski system azylowy*. Wrocław 2014, s. 105–192. http://www.biblioteka cyfrowa.pl/Content/62933/Polski_system_azylowy.pdf [12.12.2015].

² R. BIERZANEK, J. SYMONIDES: *Prawo międzynarodowe publiczne*. Warszawa 2003, s. 258–259.

³ W tym przypadku należy zwrócić uwagę, iż zapis „uzasadniona obawa przed prześladowaniem” ma charakter nieookreślony i wzbudza wiele kontrowersji i wątpliwości, co do swego zakresu.

⁴ *Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r.* <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/pdf/materialy/miedzynarodowe-prawo-uchodzcze/konwencja-dotyczaca-statusu-uchodzcow-z-1951-r.html> [25.11.2015].

Konwencji Genewskiej nie stosuje się do osób, które popełniły przestępstwa przeciwko pokojowi, zbrodnie wojenne, ciężkie przestępstwa wspólne, jak również w stosunku do tych jednostek, które winne są czynów sprzecznych z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Uchodźcy korzystają z dokumentów podróży podobnych do paszportów nansenowskich funkcjonujących w okresie międzywojennym⁵. Warto również dodać, iż w latach 1946–1952 istniała Międzynarodowa Organizacja do Spraw Uchodźców (*International Refugee Organization – IRO*)⁶. Od 1 stycznia 1951 roku w ramach systemu ONZ funkcjonuje natomiast instytucja Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców (*United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR*). W 2005 roku funkcję tę objął Portugalczyk Antonio Guters⁷.

Najważniejszą zasadą ochrony uchodźców jest zasada niezawracania, czyli tak zwana *zasada non-refoulement* wyrażona w artykule 33 *Konwencji Genewskiej*. Zgodnie z zapisami tego artykułu, żadne umawiające się państwo nie wydać lub nie zawrócić w żaden sposób uchodźcy do granicy terytoriów, gdzie jego życiu lub wolność zagrażałoby niebezpieczeństwo ze względu na jego rasę, religię, obywatelstwo, przynależność do określonej grupy społecznej lub przekonania polityczne. Osoba ubiegająca się o status uchodźcy nie może jednak powoływać się na niniejszy zapis *Konwencji Genewskiej*, jeżeli istnieją podstawy, aby taką jednostkę uznać za groźną dla bezpieczeństwa państwa, w którym się znajduje, lub, będąc skazana prawomocnym wyrokiem za szczególnie poważne zbrodnie, stanowi niebezpieczeństwo dla społeczeństwa tego państwa⁸.

Na podstawie zapisów *Konwencji Genewskiej* i *Protokołu Nowojorskiego* można zatem wyróżnić pięć przesłanek, które łącznie stanowią warunek *sine qua non*, aby dana jednostka mogła uzyskać status uchodźcy. Po pierwsze, cudzoziemiec musi przebywać poza krajem pochodzenia. Po wtóre, nie korzysta on z ochrony innego państwa. Po trzecie, wyraża uzasadnioną obawę przed prześladowaniem z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej bądź poglądów politycznych. Po czwarte, nie może lub nie chce korzystać z ochrony państwa pochodzenia. Po piątę zaś, w stosunku do takiej osoby nie mają zastosowa-

⁵ R. BIERZANEK, J. SYMONIDES: *Prawo międzynarodowe publiczne...*, s. 258–259.

⁶ *A Decade of American Foreign Policy 1941–1949. Constitution of the International Refugee Organization, December 15, 1946.* http://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad053.asp [23.11.2015].

⁷ *UNHCR The UN Refugee Agency.* <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c2.html> [22.11.2015].

⁸ *Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r.* <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/pdf/materialy/miedzynarodowe-prawo-uchodzcze/konwencja-dotyczaca-statusu-uchodzcow-z-1951-r.html> [25.11.2015].

nia klauzule wyłączające. Należy dodać, iż zgodnie z zapisami *Konwencji Genewskiej*, można udzielić ochrony również tym jednostkom, w przypadku których przesłanki nadania statusu uchodźcy powstały po opuszczeniu przez nie państwa pochodzenia⁹.

Należy dodać, iż Polska ratyfikowała *Konwencję Genewską* w 1991 roku, jako sto piąte państwo. Natomiast udzielenie przez władze RP statusu uchodźcy bądź odmowa jego udzielenia ma miejsce w ramach specjalnej procedury sprawdzającej, na podstawie przepisów ustawy z 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Jaka jest zatem różnica pomiędzy imigrantem a uchodźcą (jako że podczas kampanii wyborczej do parlamentu wielu kandydatów używało tych dwóch terminów jako synonimicznych, co jest błędem)? Imigrant to cudzoziemiec, który przybył z zagranicy na pobyt czasowy lub w celu zamieszkania na stałe do państwa, którego nie jest obywatelem i przebywa w nim na podstawie wydanego zezwolenia administracyjnego wynikającego ze spełnienia przesłanek ustawowych. Imigranci w Polsce to zazwyczaj cudzoziemcy przybywający z pobudek zarobkowych (poszukujący pracy) lub naukowych (podejmujący studia). Warto przy tym zaznaczyć, iż w stosunku do imigrantów, którzy nie posiadają ważnego zezwolenia na pobyt w RP bądź też przedostali się do Polski nielegalnie, istnieje możliwość wszczęcia procedury wydalenia z RP, a nawet wydania czasowego zakazu ponownego wjazdu¹⁰.

Rola i znaczenie problematyki uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej w programach wyborczych i debacie liderów komitetów wyborczych

Dnia 22 września 2015 roku państwa członkowskie Unii Europejskiej podjęły decyzję w sprawie rozlokowania niemal 120 tys. uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. W zaakceptowanym planie zaznaczono, iż w pierwszym etapie nastąpi rozdział 66 tys. migrantów, którzy zamieszkują obozy w Grecji i we Włoszech. Pozostała liczba 54 tys. dotyczyła

⁹ B. BRONIEWICZ: *Status uchodźcy w rozumieniu Konwencji Genewskiej w orzecznictwie sądów polskich*. <http://www.prawaczlowieka.edu.pl/index.php?dok=bbcbb1e844266f4abdfc29b3d8a64628607fa47e-d3> [23.12.2015].

¹⁰ *Kim jest imigrant, a kim uchodźca?*, 11/09/2015. <https://msw.gov.pl/pl/wszystko-co-chcialbys-w/13681,Kim-jest-imigrant-a-kim-uchodzca.html> [19.11.2015].

początkowo uchodźców przybyłych na Węgry¹¹. Niemniej jednak Budapeszt nie zgodził się, aby Węgry stały się miejscem przyjmowania uchodźców, ich rozdzielania, rejestrowania, a następnie transportowania do innych państw UE. Ostatecznie zdecydowano, że owe 54 tys. osób będzie co do zasady przydzielonych Grecji i Włochom lub w ciągu roku innym państwowi członkowskim, jeśli te będą zmagać się z napływem migrantów¹². Komisja Europejska postanowiła wówczas przeznaczyć dodatkowo 1,7 mld euro na złagodzenie kryzysu związanego z napływem migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki do państw UE. Ponadto postanowiono przeznaczyć odpowiednio: 1,8 mld euro na utworzenie funduszu powierniczego na rzecz wspierania państw afrykańskich oraz 1,7 mld euro na rzecz wsparcia centrów przyjmowania uchodźców i poprawę zdolności do ich przyjmowania w najbardziej obciążonych migracją państwach członkowskich UE (część tej sumy postanowiono wykorzystać na pomoc uchodźcom poza UE, głównie poprzez program żywieniowy *UNHCR*)¹³.

Patrząc z perspektywy Polski, decyzje Komisji Europejskiej dotyczyły przede wszystkim kwestii liczby uchodźców, których Polska miała przyjąć w ramach solidarności europejskiej. Spośród ogólnej liczby migrantów Polska została zobligowana do przyjęcia 5082 z nich¹⁴. Wraz z 2 tys. osób, na przyjęcie których władze RP wyraziły zgodę już na początku lipca 2015 roku¹⁵, łączna liczba migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, która miała zostać rozlokowana w Polsce oscylowała w granicach 7 tys.¹⁶ Proces przyjmowania migrantów rozłożono na dwuletni okres (2016–2017).

¹¹ *Justice and Home Affairs Council*, 22/09/2015. <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/jha/2015/09/22/> [22.11.2015].

¹² A. SŁOJEWSKA: *Polska „za”*. *Przyjmujemy ok. 7 tys. uchodźców*, 22/09/2015. <http://www.rp.pl/Unia-Europejska/309229822-Polska-za-Przyjmujemy-ok-7-tys-uchodzcow.html> [25.11.2015].

¹³ *COUNCIL DECISION (EU) 2015/1601 of 22 September 2015 establishing provisional measures in the area of international protection for the benefit of Italy and Greece*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1601> [21.11.2015].

¹⁴ J. DEMPSEY: *Understanding Central Europe's Opposition to Refugees*, 25/08/2015. <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=61404> [17.11.2015].

¹⁵ Dnia 9 lipca 2015 roku podczas nieformalnego spotkania ministrów spraw wewnętrznych UE w Luksemburgu wiceminister Piotr Stachańczyk przedstawił wstępną deklarację, zgodnie z którą do Polski mogłoby trafić 2 tys. uchodźców z Syrii i Erytrei w ramach planów UE. Decyzja ta została oficjalnie potwierdzona 20 lipca 2015 roku podczas spotkania ministrów spraw wewnętrznych państw UE. Wiceminister spraw zagranicznych Rafał Trzaskowski podkreślał wówczas, że Polska musiała postąpić „solidarnie” w stosunku do Włoch, Grecji i innych krajów UE, bo w przyszłości być może też będzie musiała liczyć na ich pomoc. *Polska deklaruje przyjęcie 2 tys. uchodźców w ramach planów UE*, 10/07/2015. <https://msw.gov.pl/pl/aktualnosci/13492,Polska-deklaruje-przyjecie-2-tys-uchodzcow-w-ramach-planow-UE.html> [22.09.2015].

¹⁶ Zakłada się, że ostateczna liczba przyjętych przez Polskę migrantów będzie niższa, ponieważ do procesu przyjmowania uchodźców włączy się między innymi jeszcze Irlandia, Da-

Założono przyjmowanie migrantów stopniowo w niewielkich grupach liczących 150 osób w odstępie czasowym około 4 miesięcy. Takie postępowanie miało gwarantować okres przejściowy ułatwiający adaptację migrantów do nowych warunków i integrację z polskim społeczeństwem. Pierwsi migranci mieli trafić do Polski w 2016 roku. Każdy imigrant zgodnie z przyjętymi zasadami powinien być weryfikowany już przez kraje pierwszego przyjazdu. Do Polski trafi pełna dokumentacja osoby, która ma zostać przyjęta, łącznie z jej odciskami palców. Należy przy tym dodać, iż spośród czterech państw, które były przeciwne relokacji uchodźców, tylko Słowacja poinformowała, że nie zastosuje się do podjętej w głosowaniu decyzji Rady UE. Czechy, Węgry i Rumunia, które również głosowały przeciw, decyzję ostatecznie zaaprobowaly¹⁷.

Polskie władze zajęły natomiast stanowisko sprzeczne z innymi członkami Grupy Wyszehradzkiej¹⁸. Jak twierdzono, takie stanowisko wynikało z faktu, iż postulaty Polski zostały spełnione (brak automatyzmu; możliwość odstąpienia od przyjmowania migrantów w określonych przypadkach; wzmocnienie granic zewnętrznych UE; pełna i realna weryfikacja osób przyjmowanych do Polski mająca na celu między innymi zapewnienie bezpieczeństwa i oddzielenie imigrantów ekonomicznych od uchodźców), a zatem nie było powodu do sprzeciwu. Osoby, które ma przyjąć Polska będą uchodźcami, którzy przebywają na terenie Włoch oraz Grecji i są przede wszystkim obywatelami Syrii i Erytrei. Nie dotyczy to grupy 900 osób, które zostaną przyjęte w ramach programu przesiedleń. Przyjmowane osoby nie trafią od razu do zaproponowanych im przez parafie lub samorządy miejsc, ale będą zobligowane przejściowo zamieszkać w jednym z dwunastu otwartych ośrodków Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Tam zostaną objęci programami reintegracyjnymi, a po zakończeniu procedury programem integracyjnym, opieką medyczną, kursami informacyjnymi ułatwiającymi proces adaptacji, nauką języka polskiego, a także szkoleniami zawodowymi. Najmłodszy i młodzież zostaną objęci obowiązkiem szkolnym. Po uzyskaniu statusu uchodźcy, cudzoziemcy będą mogli złożyć wniosek o trwający rok tak zwany indywidualny program integracyjny – realizowany przez powiatowe jednostki pomocy rodzinie, który nadzoruje Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Co więcej, zgodnie z przyjęty-

nia, Szwajcaria i Norwegia. Szacuje się zatem, że do Polski trafi łącznie między 6500 a 6800 osób.

¹⁷ *EU governments push through divisive deal to share 120,000 refugees*, 22/08/2015. <http://www.theguardian.com/world/2015/sep/22/eu-governments-divisive-quotas-deal-share-120000-refugees>, [14.11.2015].

¹⁸ J. STRUPCZESKI, J. FIORETTI: *EU backs refugee-sharing plan, exposing east-west rift*, 22/08/2015. <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-eu-idUSKCN0RM10A20150922> [12.11.2015].

mi założeniami, migranci mają być dokładnie weryfikowani. Polska może w każdej chwili odmówić przyjęcia danej osoby, co do której istnieją wątpliwości. Jak założono, Polska powinna przyjąć tylko uchodźców, nie zaś imigrantów ekonomicznych. Natomiast to w gestii państw członkowskich UE leży decyzja dotycząca wskazania tych grup uchodźców, które ich zdaniem najlepiej będą się integrowały. Co również istotne, zastrzeżono, że jeżeli sytuacja na Ukrainie ulegnie zaognieniu, a tym samym nastąpi gwałtowny wzrost liczby uchodźców z za wschodniej granicy RP, wówczas polskie władze będą mogły odstąpić od przyjmowania zadeklarowanej liczby migrantów¹⁹. By realizować założenia dotyczące lokacji w Polsce migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej Polska powinna otrzymać pomoc finansową ze strony UE. Określono, że będzie to kwota 10 tys. euro na każdego uchodźcę przyjętego z Bliskiego Wschodu i 6 tys. euro na uchodźcę przebywającego w obozach na terenie UE (w Grecji i we Włoszech)²⁰.

Zaprezentowane wyżej stanowisko było zatem oficjalnym stanowiskiem rządzącej wówczas koalicji gabinetowej PO–PSL²¹. Ewa Kopacz była tą oso-

¹⁹ Warto w tym miejscu przynajmniej zaznaczyć, iż do decyzji rządu z lipca i września odniosła się oficjalnie na posiedzeniu Sejmu kandydatka PiS Beata Szydło. W swoim wystąpieniu jednoznacznie skrytykowała podjęte decyzje w kwestii przyjmowania uchodźców do Polski. Jak stwierdziła wówczas: „Te działania są precedensem i oznaczają, że będziemy w kolejnych latach przyjmować kolejnych uchodźców według ustalonych parytetów. Zgodnie z dyrektywą Unii uchodźcy mają prawo do łączenia rodzin, więc będzie ich o wiele więcej. Polski rząd oszukał kraje Grupy Wyszehradzkiej. Jeszcze w poniedziałek była decyzja, że polski rząd będzie bronił wspólnego stanowiska. Od wczorajszego wieczoru ta odbudowa zaufania jest coraz trudniejsza”. A. RETTMAN: *Poland defends EU refugee decision*, 23/08/2015. <https://euobserver.com/justice/130385> [13.11.2015].

²⁰ *EU has taken decisions on admitting refugees. Rafał Trzaskowski: absolute majority of Polish demands have been fulfilled*. <https://www.premier.gov.pl/en/news/news/eu-has-taken-decisions-on-admitting-refugees-rafal-trzaskowski-absolute-majority-of-polish.html> [12.11.2015].

²¹ Aczkolwiek należy dodać, że szef PSL i wicepremier Janusz Piechociński podkreślał w swoich wystąpieniach, że deklaracje dotyczące przyjmowania do Polski uchodźców powinny być koherentnymi decyzjami rządu, a nie MSW, a decyzja dotycząca przyjęcia uchodźców powinna być decyzją narodową. Na początku lipca, gdy poinformowano o przyjęciu 2 tys. Uchodźców, Janusz Piechociński podkreślał publicznie, że premier Ewa Kopacz nie konsultowała z nim tej decyzji i nie jest to oficjalne stanowisko koalicyjnego rządu. Warto zaznaczyć, iż już na początku września 2015 roku Janusz Piechociński był jedynym przywódcą największych polskich partii, który pojawił się w Kancelarii Premiera na konsultacjach dotyczących przyjmowania przez Polskę uchodźców. Po spotkaniu stwierdził, że kwestia przyjmowania imigrantów musi zostać poprzedzona dalszymi konsultacjami, także z przywódcami kościołów i związków wyznaniowych. Polska powinna wystrzegać się tego, aby podsycać wojnę kultur, religii, narodów i społeczeństw, jako że polskie społeczeństwo jest tolerancyjne i racjonalne. *Piechociński o uchodźcach: To musi być decyzja narodowa*, 9/09/2015. <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/893090,piechocinski-o-uchodzcach-to-musi-byc-decyzja-narodowa.html> [27.11.2015]. *Kopacz zaprasza na spotkanie w sprawie uchodźców. Kancelaria Prezydenta: „Premier chce rozłożyć odpowiedzialność?”*, 9/09/2015. <http://wyborcza>.

ba, która wielokrotnie podkreślała konieczność jedności z Europą i podtrzymywania zasady solidarności europejskiej²². W przemówieniu wygłoszonym 20 września 2015 roku przed kamerami telewizji premier apelowała do działaczy wszystkich partii politycznych, aby nie podsycali niepotrzebnych lęków przed imigrantami. Ewa Kopacz podkreślała wówczas, nie podając jednak konkretnych liczb, że Polska przyjmie niewielu, ale tylko uchodźców, a nie imigrantów ekonomicznych. Jak dodawała, polski rząd nie musi, ale powinien „[...] w obliczu solidarności z Europą, której częścią jesteśmy, wesprzeć działania innych. Nie możemy udawać, że nas to nie dotyczy [...] Chodzi o gest solidarności. [...] Polska jest i będzie bezpieczna, Polska jest i będzie proeuropejska, Polska jest i będzie tolerancyjna”²³.

Jak podkreślała Ewa Kopacz, ale również przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, nie należało upatrywać zagrożenia w liczbie uchodźców, którą Polska zobligowała się przyjąć, jako że państwowe struktury migracyjne miały być przygotowane na takie sytuacje²⁴. Jako przykład wskazywano wydarzenia z lat 90. XX wieku, gdy polskie władze bez żadnych problemów przyjęły ponad 80 tys. uchodźców z Czeczenii. Zdawano się jednak zapominać tak o różnicach kulturowych, zdecydowanie większym zagrożeniu dla bezpieczeństwa państwa ze strony migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, jak również o tym, że wola do integracji ze społeczeństwem danego państwa powinna być dwustronna. Nie zadawano wówczas pytania o możliwą sytuację, w której owa asymilacja nie dokona się, a migranci będą tworzyć swego rodzaju getta, do których dostęp tak dla służb mundurowych, jak i społeczeństwa będzie utrudniony. Co więcej, przykład czeczeński nie był do końca adekwatny. Należy bowiem przypomnieć, że faktycznie zgodnie z danymi Urzędu do Spraw Cudzoziemców obywatele Federacji Rosyjskiej deklarujący narodowość czeczeńską od 15 lat stanowią najliczniejszą grupę narodowościową wśród osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwsi pojawili się w 1994 roku wraz z wybuchem pierwszej wojny czeczeńsko-rosyjskiej. Czynnikiem wypychającym (*push factor*) był zatem

pl/1,75478,18740996,kopacz-zaprasza-na-spotkanie-w-sprawie-uchodzcow-kancelaria.html [25.09.2015].

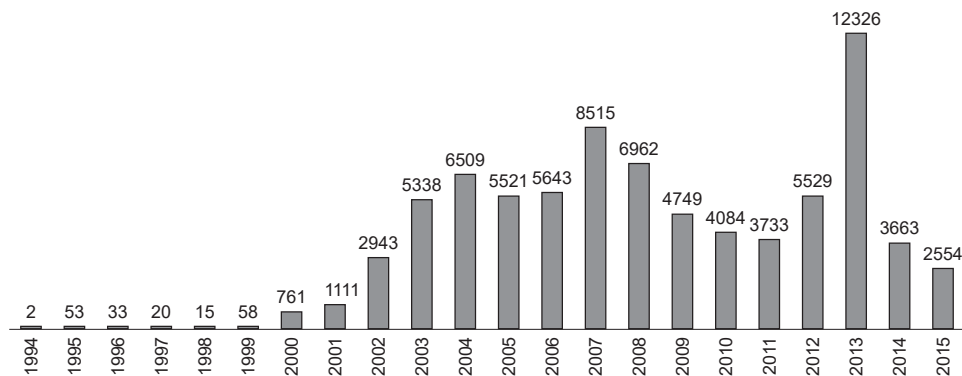
²² B. PORTER-SZÜCS: *With History of Emigration, Poland Now Confronts Immigration Crisis*, 24/08/2015. <http://www.usnews.com/news/articles/2015/09/24/with-history-of-emigration-poland-now-confronts-immigration-crisis> [14.11.2015].

²³ Ewa Kopacz: *Polska przyjmie tylko uchodźców, nie emigrantów ekonomicznych*, 20/09/2015. <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/premier-ewa-kopacz-o-uchodzaczach-niedzielne-wystapienie-kopacz,578870.html> [24.09.2015].

²⁴ *Odpowiedź na interpelację nr 34172 w sprawie przyjęcia przez Polskę uchodźców. Odpowiadający: sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Piotr Stachańczyk*. Warszawa, 13/10/2015. <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=7E0D3EDD> [12.11.2015].

konflikt zbrojny. Nie można jednak mówić o wielkiej fali migracji Czechenów do Polski w latach 90. XX wieku. Albowiem w samym 1994 roku zaledwie dwie osoby deklarujące narodowość czecheńską złożyły wnioski o azyl. Do 1999 roku, w którym wybuchła druga wojna czecheńska, osób takich było zaledwie 181. Natomiast swego rodzaju *boom* migracyjny Czechenów do Polski można było obserwować od 2004 roku, a zatem z chwilą przystąpienia Polski do UE, a kolejno w 2007 roku wraz z akcesją Polski do Strefy Schengen. Rekordowy pod tym względem okazał się natomiast rok 2013²⁵, gdy niemal 12,5 tys. obywateli Rosji (głównie Czechenów) złożyło w Polsce wnioski o uzyskanie azylu. W przypadku Czechenów dominujące w kwestii uchodźstwa stały się czynniki przyciągające (*pull factors*), związane ze zmianami w sytuacji prawno-międzynarodowej RP.

Rys. 1. Napływ obywateli Rosji narodowości czecheńskiej do polski w latach 1994–2015

Analizując ten niezwykle ważny argument związany z uchodźcami z Czeczeni, który podnosili zwolennicy przyjmowania do Polski migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, należy także dodać, że zdecydowana większość Czechenów, którzy tak w latach 90. XX wieku, jak i w dwóch pierwszych dekadach XXI wieku przybyli do Polski, i tak wyjechała kolejno na Zachód – do Austrii, Norwegii, Danii, a część z nich migrowała do Czech, jako że tam mieli rodziny. Z kolei z tych, którzy pozostali w Polsce, duży odsetek wrócił do Czeczenii. Zatem z niemal 90 tys. uchodźców czecheńskich w granicach RP pozostało zaledwie 7–8 tys. Czechenów²⁶. Ponadto, do Polski przybywały przede wszystkim rodziny, samot-

²⁵ *Boom* z 2013 roku wynikał z faktu, że Trybunał Konstytucyjny w RFN podjął decyzję o zrównaniu świadczeń socjalnych dla uchodźców ze świadczeniami wypłacanymi obywatelom Niemiec.

²⁶ K. ZUCHOWICZ: *Polska przyjęła już ponad 80 tysięcy Czechenów i wciąż przyjmuje następnych. Czy komuś to przeszkadza?* <http://natemat.pl/155107,polska-przyjela-juz-blisko-90>

ne kobiety z dziećmi, osoby starsze. Natomiast młodzi mężczyźni walczyli na wojnie, co też stanowiło ważny argument w nieco innym postrzeganiu uchodźców czeczeńskich, bez względu na ich wyznanie²⁷. Czynniki religijny nie miał wówczas dominującego znaczenia.

Analizując zatem stanowiska komitetów wyborczych, które ubiegały się o mandaty w wyborach parlamentarnych (25 października 2015 roku), w kwestii przyjmowania przez Polskę uchodźców (imigrantów) z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, należy przede wszystkim podkreślić różnicę w podejściu partii rządzącej (bądź też szerzej – koalicji PO–PSL), której pozytywne i aprobowane decyzje UE stanowisko zostało wyżej zaprezentowane i głównej partii opozycyjnej. PiS bowiem w sposób dosyć jednoznaczny sprzeciwiało się przyjmowaniu uchodźców do Polski, opowiadając się jednocześnie za przekazaniem pomocy finansowej na utrzymanie obozów znajdujących się w krajach sąsiadujących z państwami ogarniętymi konfliktem zbrojnym. Niemniej jednak Beata Szydło w kampanii wyborczej, wypowiadając się w dosyć ostrożnym tonie, nie deklarowała, że jeśli obejmie urząd premiera, to wycofa się ze zobowiązań podjętych przez PO. Podobne stanowisko zajmowali Joachim Brudziński czy Elżbieta Witek. Aczkolwiek ta z kolei zwracała uwagę w kontekście kryzysu migracyjnego na fakt, iż Polska ogranicza swoją suwerenność, bezwarunkowo wypełniając decyzje podejmowane w Brukseli. Rzeczniczka prasowa PiS stwierdzała ponadto, że decyzja dotycząca uchodźców została podjęta ponad głowami Polaków i wbrew interesowi Polski. Niektórzy politycy PiS, jak Andrzej Jaworski, stwierdzali jednak w swoim imieniu, że nawoływaliby do odwrócenia decyzji PO. Odważne oświadczenie złożył również Mariusz Błaszczak. W programie *Salon Polityczny Trójki* przewodniczący klubu parlamentarnego PiS powiedział, że jeśli jego partia wygra wybory, spróbuje zmienić decyzję rządu Ewy Kopacz w sprawie podziału uchodźców. Stanowisko prezentowane przez PiS wzmacniały badania opinii publicznej z czerwca 2015 roku, na które członkowie partii również się powoływali, a zgodnie z którymi 56% respondentów było przeciwnych przyjmowaniu do Polski imigrantów. W porównaniu z poprzednim sondażem, liczba osób deklarujących stanowisko niechętnie przyjmowaniu uchodźców wzrosła o 13%²⁸.

Należy bowiem podkreślić, że mimo tego, iż generalnie stosunek Polaków do udzielania pomocy uchodźcom był pozytywny, to jednak odno-

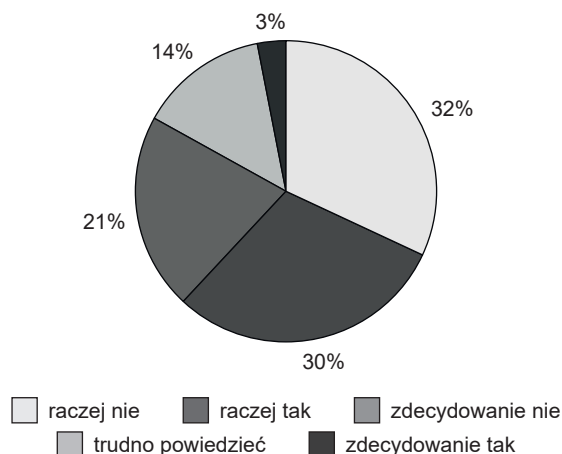
-tysiecy-uchodzcow-z-czecenii-dzis-zosta-la-ich-tylko-garstka-bo-nie-chcieli-u-nas-zostac [24.11.2015].

²⁷ M. RHODAN: *Are the Syrian Refugees All Young, Strong Men?*, 20/11/2015. <http://time.com/4122186/syrian-refugees-donald-trump-young-men/> [12.2.2015].

²⁸ M. FABISIAK: *Czy po wyborach PiS odwróci decyzję rządu ws. uchodźców?*, 23/09/2015. http://wiadomosci.wp.pl/kat,1019393,title,Czy-po-wyborach-PiS-odwroci-decyzje-rzadu-ws-uchodzcow,wid,17_865630,wiadomosc.html?ticaid=116346 [23.11.2015].

sząc się do konkretnych sytuacji, w których Polska miałaby przyznać status uchodźcy określonym grupom, badani częściej mieli wątpliwości niż wyrazili poparcie (badania CBOS z czerwca 2015 roku). Co należy odnotować po analizie badań opinii publicznej, to fakt, że pytani z większą aprobatą odnosili się do przyznawania statusu uchodźcy Ukraińcom z terenów zajętych przez prorosyjskich separatystów niż do przyjęcia przez Polskę uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki²⁹. Wyniki badań, odpowiednio z czerwca i października 2015 roku, w kwestii stosunku Polaków do uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki, zostały przedstawione na poniższych schematach.

Rys. 2. Czy opowiada się Pan/Pani za przyjmowaniem do Polski uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki?

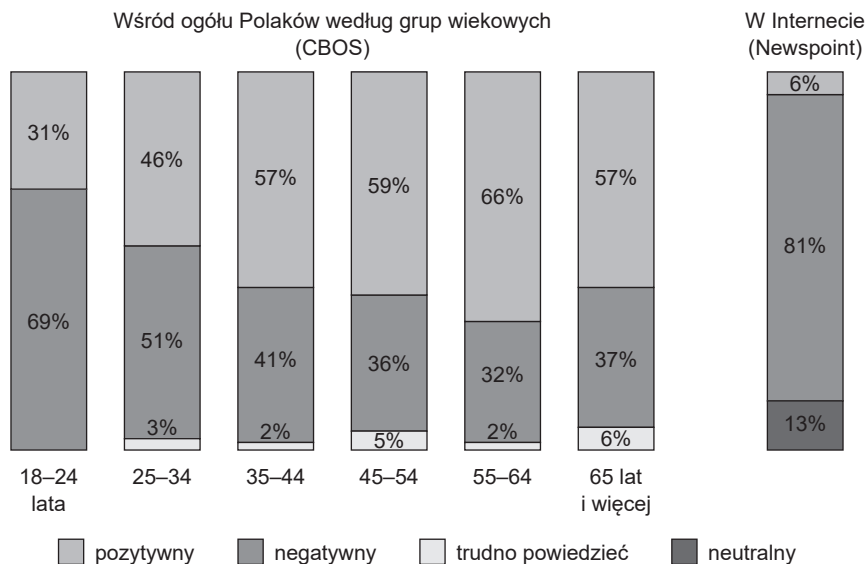

W październiku 2015 roku CBOS we współpracy z firmą *Newspoint* przebadał nastawienie Polaków do uchodźców (badanie kwestionariuszowe – CBOS i badanie wpisów internetowych dotyczących uchodźców – *Newspoint*). Zestawienie tych danych potwierdza, że krytyczny stosunek do uchodźców częściej wyrażany był w Internecie niż podczas wywiadów *face-to-face*. Należy jednak zaznaczyć, że internauci to najczęściej ludzie młodzi. Ponadto anonimowość w Internecie sprzyja formułowaniu opinii skrajnych. Poglądy wyrażane przez internautów nie powinny być zatem odnoszone do całego społeczeństwa³⁰.

²⁹ K. KOWALCZUK: *Polacy wobec problemu uchodźstwa*. Komunikat z badań CBOS nr 81/2015. Centrum Badania Opinii Społecznej. Warszawa 2015, s. 3–7.

³⁰ *Stosunek do uchodźców w Internecie i w „Realu”*, CBOSNEWS Newsletter 40/2015. <http://www.cbos.pl/PL/publikacje/news/2015/40/newsletter.php> [12.12.2015].

Rys. 3. Stosunek do przyjmowania uchodźców

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej wyniki badań opinii publicznej, można zatem stwierdzić, że PiS swoimi hasłami w kwestii nieprzyjmowania uchodźców doskonale wpisało się w dominujące w polskim społeczeństwie nastroje, co z pewnością umocniło jego pozycję, jak również wpłynęło na wzrost poparcia w wyborach parlamentarnych. Bez większego znaczenia pozostały w tej kwestii nawet niektóre, rażące i bardzo radykalne wypowiedzi lidera PiS Jarosława Kaczyńskiego, który przemawiając 13 października 2015 roku na spotkaniu wyborczym w Makowie Mazowieckim i odnosząc się do kwestii przyjmowania uchodźców, stwierdził, że „są już przecież objawy pojawienia się chorób bardzo niebezpiecznych i dawno niewidzianych w Europie: cholera na wyspach greckich, dyzenteria w Wiedniu, niektórzy mówią o jeszcze innych, jeszcze cięższych chorobach. No i są pewne przecież różnice związane z geografiami – różnego rodzaju pasożyty, pierwotniaki, które nie są groźne w organizmach tych ludzi, mogą tutaj być groźne. To nie oznacza, żeby kogoś dyskryminować, ale sprawdzić trzeba. Sprawdzić trzeba, dlatego minister zdrowia powinien wyjaśnić jak w tej chwili naprawdę to wygląda, bo z tego co my wiemy, z tego, co wiedzą nasi działacze [...] to wygląda bardzo niedobrze”³¹. Słowa Kaczyńskiego wywołały oburzenie wielu polityków, którzy starali się wykorzystać

³¹ Jarosław Kaczyński boi się, że uchodźcy sprowadzą zarazę? Tak mówił na wyborczym wiecu, 13.10.2015. <http://wyborcza.pl/1,75478,19014711,kaczynski-boi-sie-zarazy.html> [26.10.2015].

argument zastraszenia skrajnością i radykalnością poglądów PiS, by zyskać głosy wyborców. Jarosław Kaczyński wyjaśniając swoją wypowiedź (na posiedzeniu Sejmu uczynił to również szef klubu PiS Mariusz Błaszczak), odniósł się do rozporządzenia ministra zdrowia z 17 września 2015 roku – wykonawczego do ustawy o cudzoziemcach, w którym była mowa o możliwości odmowy pobytu w Polsce dla cudzoziemców, którzy stanowiąliby zagrożenie epidemiologiczne³².

Mimo iż kampania wyborcza była mocno spolaryzowana, to jednak kwestia zaangażowania Polski w rozwiązanie kryzysu migracyjnego stanowiła ważny element tak dyskursu publicznego, debaty liderów, jak i programów wyborczych wszystkich komitetów ubiegających się o mandaty w parlamencie RP.

Należy zatem podkreślić, iż bliskie koalicji rządzącej było stanowisko, które prezentowała Partia Razem. Zostało ono oficjalnie przyjęte w osobnym dokumencie 4 września 2015 roku, albowiem *stricte* spraw obronności i polityki zagranicznej partia ta nie zawarła w swoim programie. Partia Razem podkreślała, że jej celem jest realizacja etycznych i politycznych zobowiązań wobec uchodźców, co jest uregulowane prawem międzynarodowym oraz zasadami społecznej solidarności. Opowiadała się przeciwko polityce uprzedzeń, dyskryminacji ze względu na pochodzenie czy religię oraz polityce zamkniętych drzwi. Polska, jako członek społeczności międzynarodowej, ma obowiązek pomocy najbardziej potrzebującym, w tym zwłaszcza uchodźcom z terenów dotkniętych katastrofami naturalnymi, militarnymi i politycznymi. Zatem RP powinna wziąć odpowiedzialność za uchodźców. W zajęтым stanowisku wskazywano, że kryzysu migracyjnego nie rozwiąże budowanie murów na granicach, a pozytywne efekty może przynieść jedynie bardziej przemyślana polityka międzynarodowa, uczciwa współpraca gospodarcza z globalnym Południem, pomoc humanitarna dla krajów ogarniętych konfliktami, udzielenie schronienia w Europie przynajmniej części potrzebującym w oparciu o rekomendacje ONZ. Partia Razem apelowała, iż niezależnie od bieżącej sytuacji, konieczne jest stworzenie w Polsce długofalowej polityki migracyjnej, opartej na społecznej równowadze i pokojowym współżyciu wszystkich mieszkańców Polski³³.

³² „Kaczyński o uchodźcach? Do prokuratury”, 14.10.2015. <http://www.rp.pl/Uchodzcy/151019694-Kaczynski-o-uchodzcach-Do-prokuratury.html> [26.10.2015].

³³ Partia ta pojawiła się jednak zbyt późno na scenie wyborczej, by realnie wpłynąć na przesunięcie sympatii wyborczych. Dopiero debata liderów, po której wykreowano Adriana Zandberga, mogła wzmocnić poparcie społeczne dla tego ugrupowania uchodźczego za alternatywę dla Zjednoczonej Lewicy; *Stanowisko RAZEM w sprawie uchodźców przyjęte w dniu 4.09.2015 przez Radę Krajową*. <https://pl-pl.facebook.com/partiarazem/posts/504867129681348> [25.11.2015].

Zjednoczona Lewica w swoim programie prezentowała z kolei dosyć zachowawcze, zrównoważone i racjonalne stanowisko, aczkolwiek bez konkretyzacji treści i liczb. Koalicja wskazywała bowiem, że polityka wobec imigrantów powinna być „rozsądna”. Zjednoczona Lewica dopuszczała możliwość przyjmowania migrantów, ale tylko w takiej liczbie, by móc im zapewnić „bezpieczeństwo i opiekę”. Barbara Nowacka, jako lider Zjednoczonej Lewicy, krytykowała tych, którzy całkowicie negowali potrzebę kooperacji Polski w rozwiązaniu kryzysu migracyjnego i odcinali się od przyjmowania uchodźców, protestowała przeciwko – jak to określała – „mowie pogardy i nienawiści”.

Najbardziej radykalne stanowisko w kwestii uchodźców zdawała się prezentować Partia Korwin. W trakcie kampanii wyborczej jej lider Janusz Korwin-Mikke skupiał się na straszeniu wyborców niekontrolowanym napływem ogromnej liczby nielegalnych imigrantów. Zapowiadał, że jeśli jego partia dojdzie do władzy, to nie wpuści do Polski żadnego imigranta.

Nowoczesna Ryszarda Petru nie odnosiła się z kolei w swoim programie zasadniczo do problemu imigrantów. Jej hasłem stało się budowanie silnej Polski w sercu Europy, co implikowało konieczność dalszego pogłębiania procesu integracji europejskiej i wzmacniania UE. Partia podkreślała, że kluczowe jest utrzymanie w UE podstawowych swobód, w tym przepływu osób. Dla Polski strategicznymi partnerami miały być RFN i Francja. Takie stanowisko można było zatem odczytywać jako nieme przyzwolenie na zaangażowanie Polski w proces relokacji imigrantów w imię współpracy i solidarności z europejskimi sojusznikami.

Dla ugrupowania Kukiz'15 kwestia przyjmowania uchodźców wydawała się być całkowicie drugorzędna, jako że lider Paweł Kukiz skupiał się przede wszystkim na postulatach związanych ze zmianą obowiązującej w RP Konstytucji.

Wydaje się, iż dla analizy stanowisk poszczególnych ugrupowań w kwestii dotyczącej przyjmowania przez Polskę uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, wartościowym będzie przybliżenie stanowisk liderów ośmiu komitetów wyborczych, którzy 20 października 2015 roku wzięli udział w debacie telewizyjnej³⁴. Należy zauważyć, że mimo iż debata trwała 100 minut, to jednak kwestiom kryzysu migracyjnego redaktorzy prowadzący nie poświęcili w sposób bezpośredni ani jednego pytania. Dopiero w części trzeciej debaty, która dotyczyła szeroko pojętej polityki

³⁴ Reprezentantami komitetów wyborczych podczas debaty byli: Beata Szydło (Prawo i Sprawiedliwość), Ewa Kopacz (Platforma Obywatelska), Adrian Zandberg (Partia Razem), Janusz Korwin-Mikke (KORWiN), Janusz Piechociński (Polskie Stronnictwo Ludowe), Barbara Nowacka (Zjednoczona Lewica), Paweł Kukiz (Kukiz'15) i Ryszard Petru (Nowoczesna Ryszarda Petru).

zagranicznej i bezpieczeństwa państwa, pojawiło się pytanie: *Do jakiego stopnia Polska chce się zaangażować w wojnę „naszego świata”? Chodzi m.in. o konflikt na Ukrainie i zagrażający islam?* Udzielając na nie odpowiedzi, Ryszard Petru stwierdził, że migranci to problem UE, a nie tylko Polski. Ilu z nich możemy przyjąć wie tylko premier. UE musi uszczelnić zewnętrzne granice oraz pomóc finansowo Turcji i Grecji. Z kolei Barbara Nowacka potwierdziła swoje stanowisko, iż Polska musi być solidarna z uchodźcami. Powinniśmy przyjąć ich tylu, na ilu nas stać. Wskazała również, iż jest to zadanie dla całego świata, a nie tylko dla Polski. Zdecydowanie bardziej radykalne stanowisko zaprezentował Janusz Korwin-Mikke, który stwierdził: „Ci ludzie dawno temu odpłynęli z Turcji do Niemiec, bo tam są wyższe zasilki. Merkel jak zobaczyła, że jest ich za dużo, stwierdziła, żebyśmy zamknęli ich w polskich obozach koncentracyjnych”. Lider PSL Janusz Piechociński odniósł się nieco szerzej do problemu, wskazując, że nie tylko migracje z kierunku południowego stanowią wyzwanie, ale wkrótce fala migracji może mieć miejsce również z Ukrainy. Adrian Zandberg z Partii Razem stwierdził z kolei, iż należy zachować się przyzwoicie: „Niektórzy czerpią dumę z tego, że nie chcą pomagać uchodźcom. To obrzydliwe”. Paweł Kukiz, w tonie zbliżonym do zaprezentowanego przez lidera Partii Korwin, podkreślał, że przybywający do Europy to głównie imigranci zarobkowi, a rząd Platformy prowadzi politykę z ramienia Niemiec. Polski na to nie stać. Beata Szydło eksponowała z kolei, że Polska powinna skupić się na pomocy humanitarnej, a tym samym kierować pomoc finansową do krajów, które teraz zmagają się z falą uchodźców, ale nadrzędną sprawą jest bezpieczeństwo Polaków. Natomiast premier Ewa Kopacz, podtrzymując swoje stanowisko, podkreślała, że należy rozgraniczyć emigrantów i uchodźców. Polsce nie narzucono stałej reguły rozdziału uchodźców, dlatego Warszawa będzie prowadzić kompleksową politykę, pozostając jednocześnie solidarną z państwami Europy³⁵.

Zakończenie

Po wyborach parlamentarnych, które wygrała zdecydowaną większością Prawo i Sprawiedliwość pojawiła się ponownie kwestia dotycząca przyjmowania przez Polskę imigrantów, tym razem jednak bardziej w katego-

³⁵ *Debata wyborcza liderów ZAPIS DEBATY Kto wygrał debatę?*, 21/10/2015. <http://www.dziennikzachodni.pl/artukul/9012109,debata-wyborcza-liderow-zapis-debaty-kto-wygral-debate,id,t.html> [27.10.2015].

riach respektowania przez nowe władze zobowiązań poprzedniego rządu wobec UE z końca września 2015 roku. Materia ta była o tyle ważna, że 13 listopada 2015 roku miały miejsce krwawe zamachy terrorystyczne w Paryżu³⁶, które stanowiły dla polityków przeciwnych przyjmowaniu uchodźców niezwykle istotny argument związany z kwestią zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa i jego obywateli, a tym samym zamknięcia granic dla uchodźców. W zaistniałej wówczas sytuacji polityk PiS Jacek Sasin podkreślał, co prawda, że decyzja o przyjęciu uchodźców została już podjęta przez poprzednią ekipę rządzącą, jednak zasadnym jest pytanie, czy Warszawa powinna w sposób bezrefleksyjny decyzję wykonywać, czy może zastanowić się nad tym, w jaki sposób oddzielić uchodźców od migrantów zarobkowych? Jak wskazywał: „absolutnym priorytetem jest to, żeby zapewnić polskim obywatelom bezpieczeństwo”. Warto dodać, iż w podobnym tonie wypowiadał się nowy Minister Spraw Zagranicznych Witold Waszczykowski, który w TVN24 stwierdził, że „[...] bezwzględny kryterium rozpatrywania spraw wszystkich ludzi, którzy będą się chcieli w Polsce osiedlić jest kryterium bezpieczeństwa. Nie ma takiego kompromisu, który moglibyśmy zawrzeć kosztem interesu bezpieczeństwa Polski, kosztem życia Polaków. To jest główne kryterium, jakim będziemy się kierować”. Uchodźcy, którzy udokumentują swoją tożsamość, przeszłość i którzy wyrażą wolę bycia w Polsce, muszą być bezwzględnie sprawdzeni pod kątem bezpieczeństwa. Podkreślał, że należy wyciągnąć wnioski z doświadczeń innych państw, albowiem ludzie, którzy przyjadą ewentualnie do Polski nie będą znali polskiego języka, prawa i zwyczajów, tak jak było to w przypadku migrantów przyjeżdżających z byłych kolonii do Francji czy Wielkiej Brytanii. Oznacza to zatem, że ich skłonność do integrowania się z polskim społeczeństwem będzie znacznie mniejsza. Witold Waszczykowski stawiał tym samym niezwykle ważne pytanie, jak w związku z taką sytuacją, jak to określił „wielkim dylematem”, podejść do presji europejskiej, wywołanej przez falę uchodźców, emigrantów? Jednocześnie stwierdził, że ze względu na zobowiązania, Polska nie może nie respektować prawa międzynarodowego czy odmówić przyjęcia wniosku o rozpatrzenie prawa do otrzymania azylu politycznego, ale to nie oznacza automatycznego przyznania tego azylu. Warto dodać, iż stanowisko zaprezentowane przez Witolda Waszczykowskiego poparł lider Nowoczesnej Ryszard Petru. Nie znalazło ono natomiast zrozumienia i poparcia wśród członków PO i PSL. Z kolei,

³⁶ E. STEAFEL, R. MULHOLLAND, R. SABUR, E. MALNICK, A. TROTMAN, N. HARLEY: *Paris terror attack: Everything we know on Saturday afternoon*, 21/11/2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11995246/Paris-shooting-What-we-know-so-far.html> [12.12.2015].

Kukiz'15 nie zajęło jednoczonego stanowiska, twierdząc że zamachy w Paryżu stanowiły pokłosie kilkusetletniej polityki kolonialnej mocarstw³⁷.

Próbując zatem określić znaczenie i wpływ problematyki uchodźców na wyniki wyborów parlamentarnych z 25 października 2015 roku należy podkreślić, iż nie stanowiła ona problematyki determinującej kampanię wyborczą, ale z drugiej strony – ponieważ wywoływała ogromne kontrowersje i podziały, tak polityczne, jak i społeczne – była tematem często przywoływanym przez media i polityków, co do pewnego stopnia przełożyło się na wynik wyborów. Z reguły bowiem w kampanii priorytetowe są sprawy wewnętrzne. W tym przypadku, polityka zagraniczna Polski w kontekście kryzysu migracyjnego stała się równie istotna.

Warto zatem w tym kontekście dodać, iż osoby deklarujące poparcie dla PO charakteryzowały się niższym poziomem postaw antyimigranckich niż te, które popierały bardziej konserwatywno-narodowe ugrupowania prawicowe. Zatem PiS, KORWiN oraz Kukiz'15 pozyskały elektorat antyimigrancki. Jednakże, zarówno zwolennicy PO, jak i PiS, KORWiN oraz Kukiz'15 charakteryzowali się stosunkowo niską akceptacją muzułmanów³⁸, co można odczytywać w kategoriach tego, iż partie prawicowe zbudowały poparcie na obawach przed przyjmowaniem uchodźców i na silnym podkreślaniu tożsamości narodowej oraz lęków antymuzułmańskich, które stały się ważną częścią kampanii wyborczej. A zatem jednym z czynników prawicowego przesunięcia sympatii wyborców mógł stać się czynnik uprzedzeń antyimigranckich i sprzeciw wobec polityki wielokulturowości (*multiculti*), którą próbowała promować przegrana w wyborach Platforma Obywatelska.

Bibliografia

A Decade of American Foreign Policy 1941–1949. Constitution of the International Refugee Organization, December 15, 1946. http://avalon.law.yale.edu/20th_century/decad053.asp [23.11.2015].

BIERZANEK R., SYMONIDES J.: *Prawo międzynarodowe publiczne*. Warszawa 2003.

³⁷ *Politycy o kwestii przyjmowania uchodźców, w kontekście zamachów w Paryżu*, 15/11/2015. <http://www.parlamentarny.pl/spoleczenstwo/politycy-o-kwestii-przyjmowania-uchodzcow-w-kontekscie-zamachow-w-paryzu,2313.html> [20.12.2015].

³⁸ Ł. JARCZYSZYN: *Podłoże prawicowych preferencji wyborczych młodych Polaków – raport Centrum Badań nad Uprzedzeniami*, 16/11/2015. <http://liberte.pl/podloze-prawicowych-preferencji-wyborczych-mlodych-polakow-raport-centrum-badan-nad-uprzedzeniami/> [25.11.2015].

- BRONIEWICZ B.: *Status uchodźcy w rozumieniu Konwencji Genewskiej w orzecznictwie sądów polskich*. <http://www.prawaczlowieka.edu.pl/index.php?dok=bbcb1e844266f4abdfc29b3d8a64628607fa47e-d3> [23.12.2015].
- COUNCIL DECISION (EU) 2015/1601 of 22 September 2015 establishing provisional measures in the area of international protection for the benefit of Italy and Greece. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015D1601> [21.11.2015].
- Debata wyborcza liderów ZAPIS DEBATY *Kto wygrał debatę?*, 21/10/2015. <http://www.dziennikzachodni.pl/artukul/9012109,debata-wyborcza-liderow-zapis-debaty-kto-wygral-debate,id,t.html> [27.10.2015].
- DEMPSEY J.: *Understanding Central Europe's Opposition to Refugees*, 25/08/2015. <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=61404> [17.11.2015].
- EU governments push through divisive deal to share 120,000 refugees, 22/08/2015. <http://www.theguardian.com/world/2015/sep/22/eu-governments-divisive-quotas-deal-share-120000-refugees> [14.11.2015].
- EU has taken decisions on admitting refugees. Rafał Trzaskowski: absolute majority of Polish demands have been fulfilled. <https://www.premier.gov.pl/en/news/news/eu-has-taken-decisions-on-admitting-refugees-rafal-trzaskowski-absolute-majority-of-polish.html> [12.11.2015].
- Ewa Kopacz: *Polska przyjmie tylko uchodźców, nie emigrantów ekonomicznych*, 20/09/2015. <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/premier-ewa-kopacz-o-uchodzcach-niedzielne-wystapienie-kopacz,578870.html> [24.09.2015].
- FABISIAK M.: *Czy po wyborach PiS odwróci decyzję rządu ws. uchodźców?* 23/09/2015. <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1019393,title,Czy-po-wyborach-PiS-odwroci-decyzje-rzadu-ws-uchodzcow,wid,17865630,wiadomosc.html?ticaid=116346> [23.11.2015].
- JARCZYŹNYN Ł.: *Podłoże prawicowych preferencji wyborczych młodych Polaków – raport Centrum Badań nad Uprzedzeniami*, 16/11/2015. <http://liberte.pl/podloze-prawicowych-preferencji-wyborczych-mlodych-polakow-raport-centrum-badan-nad-uprzedzeniami/> [25.11.2015].
- Jarosław Kaczyński *boi się, że uchodźcy sprowadzą zarazę? Tak mówił na wyborczym wiecu*, 13.10.2015. <http://wyborcza.pl/1,75478,19014711,kaczynski-boi-sie-zarazy.html> [26.10.2015].
- Justice and Home Affairs Council, 22/09/2015. <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/jha/2015/09/22/> [22.11.2015].
- „Kaczyński o uchodźcach? Do prokuratury”, 14.10.2015. <http://www.rp.pl/Uchodzcy/151019694-Kaczynski-o-uchodzcach-Do-prokuratury.html> [26.10.2015].
- Kim jest imigrant, a kim uchodźca?, 11/09/2015. <https://msw.gov.pl/pl/wszystko-co-chcialbys-w/13681,Kim-jest-imigrant-a-kim-uchodzca.html> [19.11.2015].
- Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. <http://www.unhcr-centraleurope.org/pl/pdf/materialy/miedzynarodowe-prawo-uchodzcie/konwencja-dotyczaca-statusu-uchodzcow-z-1951-r.html> [25.11.2015].
- Kopacz zaprasza na spotkanie w sprawie uchodźców. Kancelaria Prezydenta: „Premier chce rozłożyć odpowiedzialność?”, 9/09/2015. <http://wyborcza.pl/1,75478,18740996,kopacz-zaprasza-na-spotkanie-w-sprawie-uchodzcow-kancelaria.html> [25.09.2015].

- KOWALCZUK K.: *Polacy wobec problemu uchodźstwa*. Komunikat z badań CBOS nr 81/2015. Centrum Badania Opinii Społecznej. Warszawa 2015.
- KOWALCZYK B.: *Polski system azylowy*. Wrocław 2014. http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/62933/Polski_system_azylowy.pdf [12.12.2015].
- Odpowiedź na interpelację nr 34172 w sprawie przyjęcia przez Polskę uchodźców. Odpowiadający: sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Piotr Stachniak*, 13/10/2015. <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=7E0D3EDD> [12.11.2015].
- Piechociński o uchodźcach: To musi być decyzja narodowa*, 9/09/2015. <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/893090,piechocinski-o-uchodzcach-to-musi-byc-decyzja-narodowa.html> [27.11.2015].
- Politycy o kwestii przyjmowania uchodźców, w kontekście zamachów w Paryżu*, 15/11/2015. <http://www.parlamentarny.pl/spoleczenstwo/politycy-o-kwestii-przyjmowania-uchodzcow-w-kontekscie-zamachow-w-paryzu,2313.html> [20.12.2015].
- Polska deklaruje przyjęcie 2 tys. uchodźców w ramach planów UE*, 10/07/2015. <https://msw.gov.pl/pl/aktualnosci/13492,Polska-deklaruje-przyjecie-2-tys-uchodzcow-w-ramach-planow-UE.html> [22.09.2015].
- PORTER-SZÜCS B.: *With History of Emigration, Poland Now Confronts Immigration Crisis*, 24/08/2015. <http://www.usnews.com/news/articles/2015/09/24/with-history-of-emigration-poland-now-confronts-immigration-crisis> [14.11.2015].
- RETTMAN A.: *Poland defends EU refugee decision*, 23/08/2015. <https://euobserver.com/justice/130385> [13.11.2015].
- RHODAN M.: *Are the Syrian Refugees All 'Young, Strong Men'?*, 20/11/2015. <http://time.com/4122186/syrian-refugees-donald-trump-young-men/> [12.12.2015].
- SŁOJEWSKA A.: *Polska „za”. Przyjmiemy ok. 7 tys. uchodźców*, 22/09/2015. <http://www.rp.pl/Unia-Europejska/309229822-Polska-za-Przyjmiemy-ok-7-tys-uchodzcow.html> [25.11.2015].
- Stanowisko RAZEM w sprawie uchodźców przyjęte w dniu 4.09.2015 przez Radę Krajową*. <https://pl-pl.facebook.com/partiarazem/posts/504867129681348> [25.11.2015].
- STEAFFEL E., MULHOLLAND R., SABUR R., MALNICK E., TROTMAN A., HARLEY N.: *Paris terror attack: Everything we know on Saturday afternoon*, 21/11/2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11995246/Paris-shooting-What-we-know-so-far.html> [12.12.2015].
- Stosunek do uchodźców w Internecie i w „Realu”*, CBOSNEWS Newsletter 40/2015. <http://www.cbos.pl/PL/publikacje/news/2015/40/newsletter.php> [12.12.2015].
- STRUPCZESKI J., FIORETTI J.: *EU backs refugee-sharing plan, exposing east-west rift*, 22/08/2015. <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-eu-idUSKCN0RM10A20150922> [12.11.2015].
- UNHCR The UN Refugee Agency*. <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c2.html> [22.11.2015].
- ZUCHOWICZ K.: *Polska przyjęła już ponad 80 tysięcy Czeczenów i wciąż przyjmuje następnych. Czy komuś to przeszkadza?* <http://natemat.pl/155107,polska-przyjela-juz-blisko-90-tysiecy-uchodzcow-z-czecenii-dzis-zosta-la-ich-tylko-garstka-bo-nie-chcieli-u-nas-zostac> [24.11.2015].

The issue of refugees (migrants) from the Middle East and North Africa in the parliamentary campaign of 2015. Analysis of the positions

Summary

The issue of refugees (migrants) from North Africa and the Middle East constituted one of the leading themes in the election campaign for the Polish Parliament in 2015. This issue dominated other important issues of Polish foreign policy. Alongside the significance of the particular parties' attitudes towards the Russian-Ukrainian conflict, it became one of the determinants of the support or lack of the support for the parties seeking seats in the elections. Due to its exceptional highlight in the media and the sensitivity of the matter (aspects of humanitarian aid and widely taken cultural tolerance), the issue became so significant that it was a convenient argument for the right-wing party to turn its attention to the subjects of strengthening the country's safety and securing national identity of the Polish people. This article is therefore dedicated to the analysis of the positions of individual electoral committees in the matter of the migration crisis and the attempt to answer the question of whether and to what extent the positions taken by political leaders in the matter of accepting refugees from the Middle East and Africa affected the outcome of the parliamentary elections.

Key words: refugee, migration, the Middle East, North Africa, political party

Katarzyna Czornik – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce; adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa (Zakład Stosunków Międzynarodowych) Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autorka trzech monografii oraz kilkadziesiątu artykułów naukowych, współredaktorka trzech prac zbiorowych. Jej zainteresowania naukowo-badawcze obejmują problematykę: Bliski Wschód w stosunkach międzynarodowych; polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych (ze szczególnym uwzględnieniem polityki USA wobec Bliskiego Wschodu i Federacji Rosyjskiej); terroryzm międzynarodowy i fundamentalizm islamski; konflikty zbrojne.